

IASOS ANTİK KENTİ 2016 YILI ÇALIŞMALARI

Asuman BALDIRAN*

Atıf/©: Baldıran, Asuman (2018). *Iasos Antik Kenti 2016 Yılı Çalışmaları*, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, ANARSAN Sempozyumu Özel Sayısı, Ekim 2018, Cilt 11 Sayı 2 , ss. 847-858

Özet: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izni ile Milas Müdürlüğü Başkanlığında, bilimsel danışmanlığında başlayan 2016 yılı kazı sezonu çalışmaları Temmuz ayında başlamış eylül ayında sonlandırılmıştır¹.

Geçen yıl olduğu gibi bu yıl da 6 ayrı alanda Iasos kazı ekibimizle çalışmalar yapılmıştır. İlk 5 yıllık planlamaya bağlı olarak 2015 yılında başlanan çalışmalara 2016'da da devam edilmiştir. Bu sezonda öncelikli amaç, 2015 yılında başlanan depo çalışmasının tamamlanmasıydı. Bunların dışında kazı evi onarımı, antik kentin tanıtımına yönelik hava fotoğrafı çekimi ve bouleuterion'da temizlik çalışması yapıp, bouleuterion'un oturma sıralarının altından bulunan deponun düzenlenmesi de yapılan işler arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Iasos, Bouleuterion, Depo çalışmaları.

2016 Iasos Ancient City Studies

Citation/©: Baldıran, Asuman (2018). *2016 Iasos Ancient City Studies*, Hitit University Journal of Social Sciences Institute, Symposium of AAHA, Special Issue, Year 11 Volume 2 October 2018, ss. 847-858

Abstract:: With the permission of Republic of Turkey, Ministry of Culture and Tourism and Department of Museums, excavation season work was started in July and ended in September under the supervision of Prof. Dr. Asuman Baldıran.

Like last year, we have been working with our Iasos excavation team in 6 different areas. The work started in 2015, depending on the first 5-year plan, also continued in 2016. The primary objective at this time was to complete the warehouse studies, which began in 2015. Besides these, the excavation house was repaired and aerial photographs were taken to promote the ancient city. Also cleaning work was done in bouleuterion. The depot arrangement under bouleuterion's seating positions was also made.

Keywords: Iasos, Bouleuterion, Warehouse Study

Makale Geliş Tarihi: 20.09.2018 / Makale Kabul Tarihi: 12.10.2018

Bu makale Turnitin programında kontrol edildi. This article was checked by Turnitin.

Bu makale ANARSAN sempozyumunda sunulmuş aynı başlıklı bildirinin tam metnidir.

* Prof., Dr., Selçuk Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, abaldıran@gmail.com

¹Bizden her zaman desteğini esirgemeyen Milas Müze Müdürlüğü adına başta Müze Müdürü Sayın Gülnaz SAVRAN'a ve yardımlarından dolayı Bodrum Müzesi Uzmanlarından Arkeolog Bahadır BERKAY'a ve Milas Müzesi'nin değerli personeline teşekkürü bir borç biliriz. Kazının ilk yılları olması nedeniyle çeşitli sıkıntılar ve olumsuzluklarla karşılaşan fakat bunların üstesinden gelmeyi başaran ekip üyelerine Arş. Gör. Nizam ABAY, Arş. Gör. Erdener PEHLİVAN ile Iasos kazı ekibinde yer alan Arkeoloji öğrencilerine özverili çalışmalarından dolayı ne kadar teşekkür etsek azdır.

I.KAZI EVİ BASİT ONARIMI

Iasos kazı ve araştırmaları 2016 yılı faaliyetlerinden ilki kazı heyet üyeleri ve öğrencilerin barınmalarının sağlandığı kazı evinde gerçekleştirilmiştir. Söz konusu çalışma kapsamında yaklaşık 50 yılı aşkın bir süre İtalyan kazı heyeti tarafından kullanılan kazı evinin pencere ve ahşap kepenklerinde çürümelerin olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu durumun hem kazı evi içerisinde konaklayanların hem de kazı evi içerisinde korunmakta olan eşyaların zarar görmemesi için kazı evinin pencere sisteminin bakım onarım çalışmaları yapılmıştır. Çalışmalar kapsamında kazı evi pencere çerçeveleri büyük oranda yenilenmiştir.

II. TANITIMA YÖNELİK ÇALIŞMALAR

Yapılan çalışmaların bir diğeri Iasos antik kentinin tanıtımına yönelik Milas Kaymakamlığı'nın desteği ile yürütölen havadan 90 derecelik ve 120 derecelik açılarla belgesel çekiminin oluşturulmasıdır. Bu video çekimi ayrıca gelecek yıllarda yapılacak bilimsel kazı ve araştırmalara da yardımcı olacaktır. Aynı zamanda bu çekim çalışma öncesi ve sonrasını göstermek amacıyla da kullanılabilir.

III. TEMİZLİK ÇALIŞMALARI

Temizlik çalışmaları *bouleuterion*'da yapılmıştır. Antik kentin uzun yıllar boyunca kendi kaderine terk edilmesi sonucunda yapının büyük bir kısmı yabancı bitkilerle kaplanıp, bazı kısımları da görünmez hale gelmiştir. Dolayısıyla bu alanlarda bitki temizliğinin yapılması zorunluluk olarak karşımıza çıkmıştır. Tüm kazı etkinlikleri süresince toplam 5 kişilik bir ekip, temizlik faaliyetlerini sürdürmüştür. Bu çalışma sonucunda 2016 sezonunda *bouleuterion*'un doğusunda ve batısında sürdürölen ot temizliği sonucunda açığa çıkan bloklar ile *bouleuterion*'un bulunduğu yapının güneyinde depo olarak kullanılan bölümde, gelişi güzel konmuş ya da kısmen dağınık olan kazı aletlerinin (kürek, çapa, balta, eldiven vb) düzenlenmesi yapılarak, yapı daha rahat algılanabilir hale getirilmiştir (Resim 1a-b).

IV. ESER LİSTELERİNİN YAZIMI

Kazı evinin bahçesinde yer alan depolara konulmuş eserlerin tanımlamaları fotoğraflarıyla birlikte tek tek bilgisayar ortamına aktarılmış; tümlenemeyen, mermerden çok küçük mimari parçalar ve çanak-çömlek parçaları buluntu

yerlerine göre ayrı ayrı torbalanarak ve her torbanın içerdiği malzeme topluca resimlenerek belgelenmiş ve kasalara konmuştur. Tekil eserler ve kasalar türlerine ve buluntu yerlerine göre oluşturulan bir düzen içinde raflara yerleştirilmişlerdir.

V. BALIK PAZARI ESER ETİKETLERİNİN DÜZENLENMESİ

Balık Pazarı Müzesi 1995 yılında açık hava müzesi olarak faaliyete geçmiş olup bu yıldan itibaren konulan etiketlerin yıpranması ve eksik bilgilerin yer almasından dolayı eser etiketlerinin yeniden düzenlenmesi ve detaylandırılması için bilgilendirme panoları uygun görülmüştür. Bu çalışma sayesinde müze ziyaretçileri Iasos antik kenti hakkında genel bilginin yanında eserlerle ilgili yararlı bilgiler de edineceklerdir.

VI. BİLGİLENDİRME LEVHALARI VE YOL İŞARETLEMESİ

Ziyaretçilerin Iasos ören yerini daha bilinçli gezmesi, yapıların çizimler ve rekonstrüksiyonlarla daha anlaşılır duruma gelmesi amacıyla, yeniden ve daha detaylı olarak düzenlediğimiz açıklama levhaları yerlerine konulmuştur. Böylece ziyaretçiler Agora'dan başlayarak sırasıyla Artemis Astias Tapınağı - Tiyatro, Hellenistik ve Roma Dönemi evleri, Demeter Kore kutsal alanı ve Bizans Kulesi'ni görebilmektedirler.

VII. DEPO ÇALIŞMALARI

2016 yılı depo çalışmaları kapsamında Milas ilçe merkezi ve çevresinde bulunan Iasos ören yerinden getirildiği tespit edilen mimari ve seramik eserlerin kazı bahçesi içerisindeki iki depo içerisinde (depo 3 ve depo 6) tasnif ve düzenleme çalışmaları yürütülmüştür. Bu kapsamda toplamda 590 adet kasa içinde ele alınan eserler Prehistorik Çağ'dan başlayıp Roma Dönemi'ne kadar farklı dönemleri yansıtmaktadır.

Çalışma kapsamında olan eserler içerisinde özellikle seramik parçalarının büyük bir kısmı profil vermeyen, kapların gövde kısımlarına ait çok küçük ve tümlenmesi mümkün olmayan nitelik taşımaktadır. Önümüzdeki yıllarda bu parçalar depolardan alınıp oluşturulacak komisyon tarafından belirlenen bir yere gömüleceklerdir. Bunların dışında, sütun kaideleri, başlık parçaları, arşitrav ve friz blok parçaları, sütun tamburları, heykel parçaları da depoda numaralandırılarak tasnif edilmiştir.

A. Seramik Buluntuları

Depo çalışmaları sırasında karşılaştığımız sayıca en fazla buluntu grubunu şüphesiz seramik eserler oluşturmaktadır. Bu eserlerden birisi, neredeyse tüme yakın olan Klasik Dönem'e ait siyah astarlı yuvarlak gövdeli bir kandildir. Üstü kısmen açık olan kandilin ağız çevresinde profilli omuz kısmı bulunur. Yatay bir kulpa sahip olup burun kısmı da fazla dışa taşkın olmayıp kırıktır (Resim 2). Klasik Dönem'e ait kırmızı figür tekniğiyle yapılmış seramik parçaları bir diğer buluntu grubu olarak karşımıza çıkmaktadır (Resim 3). Bu parçaların üzerinde *thyrsos* görülmektedir. Bu nedenle bu parça *Dionysiak* bir sahneye ait olmalıdır. Diğer parçalar üzerinde çıplak erkek figür betimi ve bir sütuna dayanmış muhtemelen Nike olduğunu düşündüğümüz kanatlı bir figür görülmektedir. Diğer parçalarda da sağa dönük çıplak bir erkek figür, kıvrımlı elbiseye sahip figür, sakallı erkek figür, iç içe geçmiş sıralı dairesel motifler, geometrik stilde *meander* motif sırası üstünde sandal giyimli figür ayağı betimler görülmektedir. Üzerinde insan figürü yer alan bu seramik parçaları oldukça ilgi çekicidir. Depo çalışmalarımız sırasında görülen Hellenistik Dönem'e tarihlenen iki adet *megara* kâsesine ait olduğunu düşündüğümüz parçalar da belgelenmiştir. Bu kaselerin ağız çapları 11,4- 14,2 cm., yükseklikleri ise 5-9 cm. arasında değişmektedir. Yarım küre gövdeli olan kaselerin dip kısmında, madalyon içerisinde kabartma olarak yapılmış yuvarlak tomurcuk betimi ve onun etrafında yine kabartma olarak sekiz küçük yaprağı olan bitkisel bezeme mevcuttur. Kenarlarında gövdeye doğru uzanan dört *lotus* ve dört *akanthus* yaprak olmak üzere sekiz yaprak motifi vardır. Ağız kısmında birbirine geçmiş dil motifleri bulunmaktadır (Resim 4). Bu iki adet *megara* kâsesi, bezeme bakımından M.Ö. 2. yüzyılın son çeyreği - M.Ö. 1. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlenen Ephesos² Miletos³ gibi Batı Anadolu'daki yerleşimlerde ortaya çıkarılan kaselerle benzerlik göstermektedir.

B. Küçük Buluntular

Ayrıca depodaki eserler arasında çok sayıda arasında pişmiş topraktan yapılmış heykelcikler ve heykelcik parçaları da vardır. Bunlar arasında belden aşağısı eksik iki heykelcik parçasını örnek olarak veriyoruz (Resim 5). İlk heykelcik herme tarzında yapılmış bir erkek figürüdür. Bu figürün alın üzerindeki saç bukleleri sakal, saç, göz, burun ve ağız kısmı

---

²Rogl, 2001: 102-103, Taf. 69, Abb. 25, RB 23.

³Kossatz, 1990: Taf. 16, Abb. 394, 499.

seçilebilmektedir. Kulakların yarısı saçın altında kalır. Diğer heykelcik bir kadın figürüne aittir. Bu heykelciğin yüz kısmı yıpranmıştır ve seçilememektedir. Üzerinde bol kıvrımlı bir elbise görülmektedir.

C. Mimari Buluntular

2016 yılı depo çalışmasında zengin buluntu gruplardan biri de mimari parçalar oluşturmaktadır. Roma Dönemine ait yerel kireç taşından yapılmış alt sırada *ion kymationu* üst sırada ise dil motifi sırası görülen aslan figürlü *çörten* parçaları oldukça çok sayıdadır (Resim 6). Diğer iki mimari parça da muhtemelen *ion* düzenindeki bir yapıya ait üzerinde dış sıraları görülebilen *geisopodese* ait parçalardır (Resim 7). Dor düzeninde bir yapıya ait saçaklık kornişinin elemanı olan *geison* parçasının altında ise iki sıra halinde *mutuluslar* görülmektedir (Resim 8). İncelenen bir diğer mimari parça *korinth* sütun başlığıdır. *Kalathos* yüzeyi iki sıra *akanthus* yaprakları ile çevrelenmiş olan başlıkta *akanthus* yapraklarının çerçevesi yuvarlak uçlu, dolgun yaprak parmakları ile şekillendirilmiştir. Alt sıra *akanthus* yapraklarının arasından ikinci sıra yaprak kümeleri çıkmaktadır. İkinci sıra yaprak kümelerinin uç kısmı fazlaca dışa taşkın işlenmiştir. *Kaulis* kökleri ise fazla uzun işlenmemiş olup yüzeyleri yivlendirilmiştir. *Akanthus* yapraklarının bittiği yerden başlayan ve abaküs kısmına kadar uzanan dil motifi işlenmiş olup bu durum Hellenistik Dönem’de Pergamonlu mimarların yaygınlaştırdığı, sonrasında ise M.S. 1. ve 2. yüzyılda yeniden moda haline gelmiştir (Resim 9). Üstte *ion kymationu* alt tarafında ise *ranke* bezemesi friz bloğu parçasıdır. Küçük boyutlu olan friz bloğu parçası Erken Roma Dönemi’ne tarihlenmektedir (Resim 10). Tasnifini yaptığımız bir diğer mimari parçayı da Geç Roma Dönemi’ne ait sütun altlıkları oluşturmaktadır. *Plinthe* üzerinde *Attik - İon* tipli *torus*, *trokhilos*, *torus* dizilimlidir (Resim 11). Iasos’a özgü beyaz damarlı kırmızı renkli mermerden yapılmış 150 cm. yüksekliğinde 40 cm. genişliğinde ve 90 cm. yüksekliğinde 65 cm. genişliğinde fil ayağı şeklinde tasarlanmış Bizans Dönemi’ne ait taşıma fonksiyonundan çok bezeme amaçlı kullanılan iki adet *sütunce* de dikkati çekmektedir (Resim 12).

D. Heykel Parçaları

2016 yılı depo çalışmalarının en önemli eserlerinden biri de hayvan ve insan figürlerine ait heykel parçalarıdır. M.S. II-III. yüzyıla, Roma Dönemi’ne ait olduğu anlaşılan heykel parçalarından biri muhtemelen bir imparatora ait boyun ve göğüs kısmıdır (Resim 13). Bu heykel parçası üzerinde sol omuz

üzerinden aşağıya doğru inen kalın kıvrımlı bir *hymation* ve göğüsteki zırh üzerinde kabartma olarak verilen bir Medusa figürü görülmektedir. Bu zırh üzerinde betimlenen Medusa figürü uygulamasının benzerleri Roma İmparatoru Hadrian ve Caracalla zırlı yontularında da görüyoruz. Bir diğer mermerden yapılmış heykel parçası yine muhtemelen bir imparator giysisine aittir. 50 cm. yükseklikte, 20 cm. genişlikte olan bu elbise parça detayı aşağıya yönelen dikey şeritler halinde diz altından sonra aşağıya doğru kıvrılarak indiği görülmektedir (Resim 14). Çalışma kapsamında insan figürlerinin yanı sıra hayvan figürlerine ait heykel parçaları da belgelenmiştir. Bu eserler arasında aslan figürlerine ait baş, yele parçaları yer almaktadır (Resim 15).

KAYNAKÇA

- KOSSATZ, A. U. (1990). *Fundaeus Milet, Teil I, Die megarischen becher*, Berlin-New York.
- ROGL, C. (2001). "Eine Vorschau zu den relief verzierten Trinkbechern der ephesischen Monogramm-Werk stätte", in: F. Krinzinger(Hrsg.), *Studien zur Hellenistischen Keramik in Ephesos*, ErgH.2der Jahresh. Österr. Arch.Inst.Wien,s.99-111.

Resim 1 a-b: Bouleuterion'un çevre temizliği (önceki ve sonraki görünümü)

Resim 2: Klasik Döneme ait kandil

Resim 3: Kırmızı figürlü seramik parçaları

Resim 4: Hellenistik Dönem *megara* kasesi parçaları

Resim 5: Pişmiş topraktan yapılmış figürin parçaları

Resim 6: Çörten parçaları

Resim 7: Geisopodes parçaları

Resim 8: Geison parçası

Resim 9: Korinth sütun başlığı

Resim 10: Friz parçası

Resim 11: Geç Roma Dönemi'ne ait sütun altlıkları

Resim 12: Geç Roma Dönemi'ne ait sütun tamburları

Resim 13: Roma Dönemi'ne ait muhtemelen bir imparatora ait heykel parçası

Resim 14: Elbise kıvrım parçası **Resim 15:** Aslan heykeline ait baş parçası